

Ladislav Babić

Pusti otok samoće

Krajem novembra prošle godine obolio sam od teškog oblika virusne bolesti, uzročnik koje je – još za sada, dok se ne suzbije – pravi i jedini gospodar planete. Više od mjesec i pol ležao sam u bolnici, kljukan kojekakvim pilulama i napajan svakojakim infuzijama, da bih nakon toga jednako toliko bio na oporavku, učeći iznova samostalno hodati, odlaziti na toalet i slične stvari. Neću o tome pričati, kao ni o činjenici da su, tijekom mog boravka na „Covid odjelu“ županijske bolnice najzaštićeniji od infekcije bili liječnici i medicinske sestre, od glave do pete obućeni u protuvirusne „skafandre“. S obje strane mojega kreveta defilirali su oboljeli, došli u bolnicu sasvim drugim povodom, a potom se u njoj zarazili. Tek toliko o zdravstvu.

Desilo se da pored mene leži osoba, gotovo moja kopija u nizu karakteristika. Iste starosti, stupnja obrazovanja, i po liku dosta nalik meni, a da ne pričam kako smo „posjedovali“ jednaku virusnu infekciju. I on, poput mene, veoma tešku. Kako covid bolesnicima dani protiču relativistički usporeno, čemu ne doprinosi samo bolest već i odsustvo posjeta najbližih, znali smo razgovarati, upoznajući među inim i naše obiteljske prilike. Mene je često nazivao stariji sin, šaljući potrepštine koje su mi olakšale preboljevanje, no mog susjeda - zvat će ga Z – baš nitko niti naziva, niti mu išta šalje. U razgovoru spoznah kako nema nikoga od rođaka, da je „sam kao duh“ na ovome svijetu. Majka i otac odavno trajno preslili na ahiret (jednog dana se probudiš i shvatiš da ih nema više, kaže), nema sestara niti braće, ni žene, kćeri ili sinova. Rekoh već, izoliran od ljudskih bića kojima bi nešto značio, koji bi mu u teškim trenucima koje moguće neće preživjeti, makar olakšali poslijednje dane.

Žal na samrtnoj postelji - d'Andrew Newell Wyeth

Upitah ga zašto se nije ženio ili ostvario neku trajnu vezu; vjerojatno bi imao djecu koja bi o njemu brinula, ili bi to činila njegova životna družica. I majka mi je tako savjetovala, govorio je. „Ne daj bože - zabrinuto se krstila - da te u poznim godinama kad nas više ne bude, zadesi neka teška bolestina, tko će potom skrbiti o tebi? Da imaš obitelj, lakše bi podnosio teret ako – opet se prekrižila - padne na tvoja pleća“. Eto, došao je čas kad shvaćam o čemu je govorila, ali što ćeš – pametan čovjek sluša savjete i uči na primjeru drugih, budala poput mena pak na vlastitom! Ah, mladost ludost! Uostalom, ništa na svijetu ne može jamčiti da ponovno ne bih bio u ovoj situaciji, zaključi – kao da želi pravdati svoj propust.

Dakako da ne može garantirati, rekoh mu, cijeli je život bez garancije za išta što donosi budućnost. To je u naravi stvari, već ugrađeno u našu kvantnu substrukturu. Ali, neke odluke povećavaju vjerojatnost ishoda, druge pak se priklanjaju mizernoj mogućnosti ostvarenja. Recimo, počeh pametovati, prisjećajući se davno odslušanih kolegija iz kvantne fizike, jedan te isti događaj na submikroskopskom nivou može se realizirati na različite načine, kroz različite „kanale“ koji nisu podjednako zastupljeni – dešavaju se s različitom vjerojatnošću. Na primjer*, neke moduse raspada čestice opažamo češće od drugih.

Postoji takozvani *princip korespondencije* koji povezuje kvantnu i klasičnu fiziku; bazu svekolike (pa i naše) grade s makroskopskim svijetom pojavnosti u kojem živimo. Rezultati kvantne teorije moraju asimptotski konvergirati rezultatima klasične teorije za velike *kvantne brojeve* (brojevi koji karakteriziraju stanje elementarnih čestica), što znači da se „negdje“ susreću submikroskopski i makro

svijet. Za vrlo velike kvantne brojeve promjene fizikalnih veličina toliko su male, da ih gotovo možemo smatrati kontinuiranima. U principu, one su tako malene da se u makrosvijetu ne zamjećuju, ali – moguće neke iz mentalnih razloga nismo sposobni shvatiti, i korelirati s pojavama u kvantnom svijetu. U tom smislu možemo govoriti kako se pojedine stvari i zbivanja u makrosvijetu ponašaju slično kao spomenuti raspad čestice. Na neka nailazimo češće, na druga rjeđe.

Vjerojatnosti vladaju našim životima više negoli smo to spremni priznati, jer emergentni zakoni koji njima „upravljaju“ sadrže i „sjećanje“ na one (kvantne) koje su „nadrasli“. Može se to sagledati na području seksualnog afiniteta ljudi. Postoje heteroseksualci, homoseksualci, biseksualci, aseksualci, pedofili, zoofili ili sodomisti, nekrofili,..., svaka od pobrojanih karakteristika zastupljena s određenom vjerojatnošću. Ne možemo reći da je neki modus raspada elementarne čestice neprirodan (on je samo češći ili rjeđi), a podjednako se ne može reći to za spolne afinitete ljudi. Jednostavno, neki preferiraju jedan, neki pak drugi način seksualnog ponašanja.

U prirodi ljudi je, međutim, da se drukčije odnose spram ovih uspoređenih zbivanja. Zapaze li neki rijetki raspad čestice, naprsto razmatraju jeli taj kanal u skladu s teorijom. S druge strane, rijetke seksualne oblike ponašanja osuđuju – u skladu s društvenim moralom - kao neprirodne, neprihvatljive, prečesto se iživljavajući na njihovim nositeljima (od fizičkog iživljavanja, do zatvaranja, kastracije ili, primjerice, u *Trećem Reichu* i do istrebljenja).

Sad, kako sam od opisa mojih razgovora s bolesnim sudrugom došao do seksa? Prilično jednostavno. U neznanca nikako ne možete biti sigurni u narav njegovih spolnih afiniteta, možete ih tek prepostavljati. Kao što reče Z: „Uostalom ništa na svijet ne može garantirati da ponovno ne bih bio u ovoj situaciji“. Točno tako! Za ništa na svijetu nema *apsolutnog jamstva* (pa ni da je spomenuti čovjek seksualne orijentacije koju ste prepostavili, ili koju jednostavno smatraste „normalnom“ – u skladu s prevladavajućom društvenom dresurom), ali mora biti jasno da su neki događaji vjerojatniji od drugih.

Pa je mnogo veća vjerojatnost da se Z u svojim poznim godinama ne bi našao u svojoj situaciji da se oženio i/ili imao djecu, koji bi brinuli o njemu, ne prepuštajući medicinskom osoblju tek profesionalnu skrb iza koje nema najvažnije komponente odnosa među ljudskim bićima – ljubavi!

Bolnicu sam napustio u invalidskim kolicima, sretan da sam preživio; liječnici su konstatirali izlječenost, no tek nakon oporavka sam se uspio vratiti u „ljudsko stanje“, stao na svoje noge, s pripadnim postcovid sindromima (privremenim ili trajnima, tko će ga znati) od kojih se još uvijek liječim. Z-a sam ostavio u bolnici, osamljenoga, prepuštenog samom sebi i liječničkoj njegi, prisjećajući se svojih dana (a naročito noći!) kad sam želio umrijeti i prekinuti muke koje sam preživljavao. Imam dvoje odrasle djece, i nijednome od njih ne želim da jednog dana – naročito u poznu jesen svojih života - ako shvate kako su ostali sami na svijetu, dođu u Z-ovu poziciju. Opisuje Krleža u pjesmi „Jesenja samoća“:

*Sve više sam, sve luđe sam, sve tuđe i sve tužnije,
sve tamnije, sve sramnije, sve biva ružnije.
Sva hladnije, sve gadnije, sve ledenije,
samoća prazna, jesenja, a biva sve jesenjije.*

Ne slažem se s ljudima koji tvrde da jedinke isključivo same određuje svoju sudbinu, jer treba voditi računa i o sustavu u kojem žive, kao i o interakcijama s drugim ljudima. Ali, svakako donekle mogu pridonijeti svom boljem životu, i smrti (svi smo mi smrtnici), shvate li da to ovisi i o njihovim odlukama. Koje ništa unaprijed ne garantiraju, ali neke s većom, druge s manjom vjerojatnošću mogu doprinijeti sreći pojedinca, a u konačnici i njegovom dostojanstvenom odlasku s ovoga svijeta. Ne želim da na vlastitoj koži dožive izgovor „bit će već *nekako*“, pa to budne kao u Z-a koji noću bulji u plafon zazivajući smrt, prepušten sablastima koje je, ni ne sluteći, prizvao u svojim najboljim danima. Možda se bog ne kocka, no ljudi to prečesto, samouvjereni čine sa svojim životima, nesposobni sagledati dokle ih može dovesti.

*Tabela:

Prikazani su kanali raspada $W^\pm$ bozona s vjerojatnostima realizacije, čestice važne u objedinjenom elektromagnetskom i slabom međudjelovanju.

Fermion	SM Proračun	Eksperiment
$M_W(\text{GeV})$	80.375 ± 0.015	80.398 ± 0.025
$e^+ \nu_e$	11.1 %	$(10.75 \pm 0.13) \%$
$\mu^+ \nu_\mu$	11.1 %	$(10.57 \pm 0.15) \%$
$\tau^+ \nu_\tau$	11.1 %	$(11.25 \pm 0.20) \%$
$\Gamma_{\text{had.}}$	66.7 %	$(67.60 \pm 0.27) \%$
$\Gamma_{\text{tot.}} (\text{GeV})$	2.04	2.141 ± 0.041

07.05.2021.g.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>